هەڵبژاردن.. کامل ئەحمەد

هەڵبژاردنێک بوونی نییە، مەگەر سەکۆیەک بێت بۆ ڕسواکردنی پڕۆسەی هەڵبژاردنی عێراق و کوردستان!

لە ئاستی جیهاندا دەهۆڵێکی زۆر دەکوترێت بۆ بە پیرۆزکردنی هەڵبژاردنە پەرلەمانییەکان و پڕۆسەی هەڵبژاردن وەک یەکێک لە کۆڵەکەکانی دیموکراسی و پارەوپولێکی لە ڕادەبەدەری بۆ تەرخاندەکرێت، بەڵام بە ڕۆشنیش دەبینین کە ئەم پڕۆسە دیموکراتییە لە ناو زۆرینەی خەڵک و چینی پرۆلیتاریادا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ متمانەی خۆی لە دەستدەدات و ڕادەی بەشداربووان لەم گەمە درۆینەیەی بورژوازیدا، بۆ دەستاودەستپێکردنی دەسەڵات لە نێوان خۆیاندا و بۆ پاراستنی بەرژەوندیە چینایەتیەکانیان، دەتە خوارەوە. ئامارەکانی ڕێژەی کەمی بەشداربووان و بێ ئومێدی خەڵک لە هەڵبژاردنەکان لە زاری میدیا و سەرانی بورژوازی خۆیانەوە و هەڵڕشتنی فرمێسکی تیمساحاوی بۆ ئەم پڕۆسە جوانەی دیموکراسی و بەرەوهەڵدێر چوونی، وەردی سەرزمانیانە و هەموان لە هەوڵی ئەوەدان کە بیهێڵنەوە. ئەمە بێ جیا لەوەی کە ئەگەر هەڵبژاردنێک بوونی هەبووایە ئەوا هەموو ئەم زوڕناژەنانەی بورژوازی و هەموو دەزگا سەرکوتگەر و داپڵۆسێنەرەکانیان دەکەوتنە گیانی خەڵک بۆ ئەوەی هەڵبژاردن نەکەن. بەڵام تا ئەو کاتەی کە هەڵبژاردن لە نێوان هێزە بورژوازیەکاندایە و هەموویان لەسەر هێشتنەوە و پاراستنی بەرژەوندیەکانی سەرمایە کۆکن، هانی خەڵک دەدەن بۆ بەشداریکردن لە پێناو درێژەدان بە سیستمە چینایەتیەکەی خۆیان و کەڵەکەی زیاتری سەرمایە لە ڕێگای بەکارهێنانی ئەم دەزگایەوە. ئەگەر نا دیموکراسی و هەڵبژاردنی پەرلەمانیش وەک ئەلگۆیەک توانایەکانی خۆی لە دەستداوە بۆ گێلکردنی پڕۆلیتاریا و ئەمە بە ڕۆشنی لە لانکەی دیموکراسیشدا، لە خۆرئاوا دا، دەبینین. هەڵبژاردن لە عێراق خەڵکەکەی توشی بێ ئومێدی کردووە و دیموکراسیشی کردۆتە دیاردە و پڕۆسەیەکی گاڵتەجاڕانە.

خاڵێکی سەرەکی و پایەیی تر ئەوەیە کە ئەم هەڵبژاردنە پێشوەختەی عێراق دەبێت وەک بەشێک لە ململانێی نێوان هێزە جیهانی و ناوچەیی و ناوخۆییەکان چاوی لێبکرێت. ئەم پڕۆسەی هەڵبژاردنە و بڕیاردان لەسەر بەڕێوەچوونی پێشوەختی پێودانگی هاوسەنگی هێزی نێوان ئەمریکا و ئێرانە و بە لێدان و بەهێزکردنی لایەنگرانی خۆیانە لەم پرۆسەیەدا. ئەم بڕیارە ڕاستەوخۆ بڕیارێکی ئەمریکی بوو، وە

هەوڵەکە بۆ ئەوەی کە حکومەتەکەی کازمی لەسەر پێی خۆی ڕابگرێت. ئاڕاستە و سیاسەتێک کە لە پشتیەوەیەتی بریتی یە لە لاوازکردن و کەمکردنەوەی پێگەی هەموو ئەو هێز و گرووپ و حزبانەی کە سەر بە میحوەری ئێرانن لە نێو خودی پەرلەمان و کۆی پڕۆسەی یاسادانانی عێراقدا. ئەمریکا لە ڕێگای ئەو هێزانەوە کە نوێنەرایەتی دەکەن ئەم پڕۆسەیەی بەڕێخست، گوایە هەڵبژاردنی پێشوەختە خواستی ناڕەزایەتی و ڕاپەڕینەکانی ئۆکتۆبەرە. هەر بۆیە لەم گەمەیەدا هەندێک لە هێزەکانی ناو خودی پڕۆسەی دەسەڵاتداری و یاسادانانی عێراقی کە سەدرە هەڕەشەی بەشدارینەکردنی دەکرد تا بتوانێت تەرازووی ئەم گەمەیە بە لای خۆیدا هاوسەنگ بکات. هاوکاتیش ئەمە شاهیدی چەندین هاوپەیمانی نوێ و تووندبوونەوەی ئەم کێشە ناوخۆییانەین بە پێی ئەم ئاڕاستە دژ بە یەکانەی بورژوازی لە نێوان نەیاران و دەستەکانی دوێنێدا و دابەشبوونیان بەسەر ئەم دوو ئاڕاستە جیاوازەدا. ئەوەی کە ئەنجامی هەڵبژاردنەکان چۆن دەبێت و چ لایەنێکیان براوەی ئەسڵی ئەم گەمەیە دەبن، گریمانەیەکی کراوە و نەبڕاوەیە و ئەگەری گۆڕانی تێدایە لەم هەلومەرجەدا.

ئەگەر سەرنجی پڕۆسەی بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنی پێشوەختەی عێراق بدەین، جگە لەوەی لەم ناوەرۆکە بورژوازیەش داتەکاوە و ئەم پرەنسیپە گشتیەی هەڵبژاردنیش نایگرێتەوە، دەتوانین بە ئاشکرا بیبینین کە شتێک بە ناوی هەڵبژاردنەوە لە ئارادانیە. ئەوەی هەیە کۆمەڵێک ئەحزابی میلیشیایی ئەندامان و لایەنگران وچەکداران و مووچەخۆرەکانی خۆیان دەبەنە بەردەم سندوقەکانی هەڵبژاردن و لەم کێبەڕکێیەی نێوان خۆیاندا دەنگیان لێوەردەگرن. ڕاگەیاندنە ڕۆژنامەگەریەکان و دانپێدانانەکانی سەرانی ئەحزابی میلیشیایی بوارژوازی لە عێراق و کوردستان دا گەواهی لەسەر ئەم ڕاستیە دەدەن. ئەوان هەریەکەیان بە تاوانبارکردنی ئەوی تریان گەواهی دەدەن کە خەڵک بەزۆر دەبرێتە بەردەم سندوقەکانی هەڵبژاردن، هەڕەشەی بڕینی مووچە و قووتی مناڵەکانیان لێدەکرێت و لە پێش هەڵبژاردنەکانیشدا دەکەونە بەخشینەوەی پارەوپول و تەخشان و پەخشانکردنی سەروەت و داهاتی کۆمەڵگا لەم پێناوەدا و هەڵکوتانە سەریەکتر و میلیتاریزەکردنی فەزای شارەکان و بڵاوکردنەوەی ترس و تۆقاندن و تەسفیەی یەکتریش یەکێکی ترە لە پەردەکانی ئەم شانۆیە.

هەڵبژاردن و پەرلەمان و تەنانەت دەسەڵات و ئەو قەوارە پووچەشی کە ناویان ناوە حکومەت جگە لە فەرمانبەران و مووچەخۆرانی دەستی ئەحزابە سیاسیە بورژوایەکان و پارێزەران و جوانکەرانی ڕووی کەمپانیە گەورەکانی دەستی ئەحزابە میلیشیایی و دینی و ناسیۆنالیستیەکان ناتوانێت شتێکی تر بێت. ئەوان دەیانەوێت بەم

پەرلەمان و شێوازی یاسادان و حکومەتداریە بەرەو بە
سەرمایەگوزاریەکانی خۆیان بدەن و ئەم پەرلەمان و حکومەتەش
خزمەتکاری چوونەپێشەوەی بەرژەوەندیەکانیان بێت.
خەڵکی عێراق و کوردستان دەمێکە متمانەی خۆیان بەم هێزانە لە
دەستداوە و ئومێدێکیان بەوە نیە کە کەمترین چاکسازیش لە ژیان و
گوزەرانی ئەواندا بکەن و بتوانن لانی کەم پێداویستی و
خزمەتگوزاریە سەرەکیەکانی ژیانی ڕۆژانەشیان بۆ دابین بکەن. ئەوە
با ڕێژەی بێکاری لەولاوە بوەستێت کە بە ٤٠ ٪ مەزەندە دەکرێت لە
ناو گەنجاندا و برسیەتیش بەشتی لە بەر خەڵک بەیوە و ڕێژەی هەژاریش
گەشتەتە ٤٠ ٪ . ئەمەش قەشتەکی چیانیەتی گەورەی زۆری دروستکردووە
و ناڕەزایەتی فراوانیش هەیە بە بەدەستهێنانی ئەم خواستانە کە
بورژوازی دەیەوێت لە ڕێگای بردنیان بۆ بەردەم سندوقەکانی
هەڵبژاردن بە لاڕێیدا بەرێت و کپی بکاتەوە. هەر بۆیە دەبینین بێ
متمانەیی بە هەڵبژاردن و تەنانەت بایکۆتکردنیش بژاردەیەکە کە
خەڵک پەنای بۆ دەبەن. بەڵام ئەمە وەک لە سەرەوە ئاماژەمان پێدا
کاتێک هەڵبژاردنێک بوونی نەبێت ئەوا بەشدارینەکردن و بایکۆتیش
دەبێتە شتێکی سیمبوڵی و زیاتر لە گوێ نەدان و بێ ئومێدیەوە
سەرچاوەی گرتووە و ناتوانێت کارساز بێت کاتێک هۆشیاری
هەڵوەشاندنەوەی سەرتاپای ئەم سیستەمە چینایەتیەی لەگەڵدا نەبێت
و ئاگایی سۆشیالیستی لە بەرەودا نەبێت لە ئاستی کۆمەڵایەتیدا
بەخستنەوە سەرپێی ئەم دنیا ئاوەژووەی سەرمایە. ئەم بژاردەیەش، کە
بە داخەوە لە ئێستادا زۆر لاوزە و یان دەتوانین بڵێین لە ئاستی
نەبووندایە، کاریگەری خۆی دەبێت لە ئەوەی دەبینین لە هەر
ناڕەزایەتیەکیشدا کە هەبێت چونکە لە نەبوونی یەکگرتوویی چینایەتی
و ئاگایی سۆشیالیستی و هێزێکی پێشڕەوی لە کۆمەڵگەدا کە بتوانێت
لە دەوارنی هەڵبژاردندا سیاسەت و تاکتیکی دروست بگرێتە بەر لە
مانگرتن و ناڕەزایەتی نیشاندان و هاتنە سەرجادەوە و شکاندنەوەی
بارەکە بە قازانجی پرۆلیتاریادا وەربگێڕێت، وەک سیاسەتێکی
کۆمەنیستی قۆناغێکی دیاریکراو، ئەگەر نا ئیتر بایکۆت مانای نیە.
دەمەوێت تەئکیدیش لەوە بکەمە کە ئەمەش تەنها سیاسەتێکی
کۆمەنیستیە نەک ئەڵتەرناتیڤی کۆمەنیستی چونکە تەنها یەک بژاردە و
ئەڵتەرناتیڤ لە بەردەم پرۆلیتاریادا هەیە ئەویش ڕووخاندنی نیزامی
سەرمایەداری و دامەزراندنی کۆمەڵگای سۆشیالیستیە.
لە بارودۆخێکی ئاوهادا ئەرکی ئەمە کۆمەنیستەکان ئەوەیە کە هەر
جۆرە جووڵانەوەیەکی سلبی بگۆڕین بۆ ئاگایی سۆشیالیستی و
جووڵانەوەیەکی پۆزەتیف بە قازانجی هێنانە پێشەوەی کەشێک کە
پرۆلیتاریا بتوانێت هەم ئاگایی خۆی بەرەو پێبدات و هەم

ڕێکخراوبوونی خۆشی گەشەپێبدات. ئەگەر نا هەرجۆرە بایکۆت و بەشدارینەکردنێک سیمبوڵی دەمێنێتەوە و ناتوانێت هەنگاوێک نزیکمان بکاتەوە لە نەبەردە چینایەتیەکانمان.

کامل احمد
kamil.ahmed.f@gmail.com

06.09.2021

فلاشباک..12.. ستیڤان شەمزینی

لە دەفتەری بیرەوەریی رۆژانەوە

ستیڤان شەمزینی
بەشی دوازدە

ئەمڕۆ، بیرم پێ ناکرێتەوە، ئەڵێی مەتەکە دەستی خستەتە بینەقاقای هزرم. ژیان لەوە بەهودەتر بووە کە پێشتر پێشبینی بۆ ئەکرا. کوردستان ئاسۆی تاریک و لێڵە. مەبەستم لەوەیە وێنای جەلاد لە کۆمەڵگەکەمان لە دشداشەلەبەر و عەگالبەسەرەوە گۆڕاوە بۆ کەتافیلەبەر و ئەدیداس لە پێ. وا ئەزانم دوێنێ بوو کاتێ تفەنگچییەکانی بزووتنەوەی کوردایەتی لە راپەڕینی 1991دا، چی شەفڵ و ئۆتۆمبیلەکانی دەوڵەت بوو، چی سیمی کارەبا بوو، چی عامودی سەرشەقامەکان بوو، گسکیان لێدا بۆ دیوی ئێران. خەڵکەکەش لەسەر کەلتوری فەرهود پەروەردە بووە، ئەوەشم بیرە چۆن کارگەری جگەرەیان تاڵانکرد! کەم کەسم بینی وەک باوکم، چوونکە تەنیا فەرماندەی پێشمەرگە بوو، دژی فەرهود راوەستا، بەڵام نەیتوانی پێش بە فەرهودچییەکان بگرێ لە کاتی تاڵانکردنی کارگەی جگەرەی سلێمانی. تەنانەت بە چاوی خۆم فرمێسکی باوکمم بینی کاتێ بەرمیلێ هەلمی کارگەکەیان ئەڕشت بە بەرمیلێ بەتاڵەکەی، لە کاتێکدا نرخی یەک بەرمیلی بەش شەش دینار بوو، بەڵام ئەو هەلمەی گەمژەکان ئەیانڕشت بایی هەزاران دینار بوو!!!.
زاکیرەم ئەو دیمەنەی بۆ ئەبەد بیر ناچێتەوە. چۆن کوڕی سەرۆک عەشیرەتێک ویستی شەڤڵەکی شارەوانی سلێمانی ئاودیوی ئێران بکا،

باوکم بەخۆی و پێشمەرگەکانییەوە لە نزیک دوکان ش□ق□□ک□ی لە دەست چەتەکان رزگار کرد، دوایی هێنایانە ئۆردوگای پیرەمەگرون، لەوێ چەتەکان ویستیان سوڵح لەگەڵ باوکم بکەن، بەرانبەر بە 40 هەزار دینار، بەڵام باوکم زۆر لە پارە بەرزتر و ویژدان پاکتر بوو، داواکەیانی رەتکردەوە و ش□ق□□ک□ی تەسلیمی کاک “نەورۆز”ی سەرۆکی شارەوانی سلێمانی کردەوە. لەو ماوەیەی ش□ق□□ک□ لە بارەگای باوکم ئەپارێزرا، تایەیەکی تەقیبوو، کاک “شێخ سەلام”ی پێدارە لەسەر گیرفانی خۆی تایەیەکی بۆ کڕیبووە. ئەم ئەو زەمانە بوو ئەندازیار “حەمەسەعید” لەلایەن چەتەکانەوە شەهید کرا، کە هەوڵی دابوو، پێشگیریی لە دزینی کەلوپەلی دەوڵەت بکا.

وەنەبێ ئەمە تەنیا فەرهەنگی چەکدارەکانی بەرەی کوردستانی بووبێ، بەڵکو فەرهەنگی کۆمەڵایەتی خەڵکیشە، جارێکی تر باوکم و تیمەکەی، ئامێری نەشتەرگەریی نەخۆشخانەی فریاکەوتنی سلێمانیان لە ماڵێکدا دەست بەسەرا گرت، پاش ئەوەی رادەستی لیژنەی تەنسیقی بەرەی کوردستانیان کرد، کە بارەگاکەی لە بینای “نادی المهندسین” بوو، بەرپرسە باڵاکانی بەرە، بەدەستی خۆیان ئاودیوی ئێرانیان کرد. ئیتر چۆن و بە چی دڵخۆش بین تا بڵێین ئاسۆمان روونە؟. هەر ئەڵێن تۆ رەشبینی، ئاخر چۆن رەشبین نابم؟ کە ئەم ترادیسیۆنە ترسناکە بیرکردنەوەی خەڵک و حزبەکان بێ؟. چۆن رەشبین نابم حزبەکانی کوردایەتی پلاتفۆرمی سیاسییان شڕەخۆریی و برسیکردنی ئەو مێگەلە بێ هۆشکراوە بێ؟. چۆن رەشبین نابینم کاتێک دیمەنەکەمان بینی هەولێر چۆن کرایە گرۆزنی؟ لە رانیە دوو ساڵ بەر لە ئێستا سەرایق□ی□کی تر دووبارە بووە؟.

ئێستا شیعرێک مێشکی وەک کرم خواردووم، کە ناوێرم بڵاوی بکەمەوە:

کاتێ مناڵێکی برسی ئەگری بۆ لەتێ نان
نە دیکتاتۆرەکان گوێیان لێیە نە ئاسمان
ئەوانەی ئەیانووت کوردستان یان نەمان
وەک جەردە هەموو وڵاتیان خستە گیرفان

1-8-1998

تێبینی: ئەم بەشە لە لاپەڕە 42-45 کتێبی “فلاشباک”چاپ و بڵاوکراوەتەوە. کتێبەکەش لە سەرەتای ساڵی 2017 چاپ بووە

هەڵبژادەیەك لە شیعری ئەفغانی نوێوە.. و: نەژاد عزیز سورمێ

- **پارتۆی نادری(1)**

لە پشت شەپۆلە وەنەوشەییەکانەوە

لە قورگی شەقامی بریندارەوە
دەنگی ستەم دەبییەم
هەناسەی تەنیایی هەڵدەمژم
کڵۆڵی دەناسم
کڵۆڵی
لە خوێنهێنەرەکانمدا دەگەڕێ
کڵۆڵی
کەوشی من لە پێ دەکا
بە پێی من دەڕوا
کڵۆڵی شەترەنجم لەگەڵ دەکا
ڕووی نەداوە ڕۆژێ پێی بڵێم (کش)
کڵۆڵی لە ماڵمە
یاری لەگەڵ منداڵە تاقانەکەم دەکا
نانەکەی دەدزێ
کڵۆڵی چاوەکانی پێ بەخشیم
ئێستا من
جیهان بە چاوی ئەوەوە دەبینم
کڵۆڵی بە قورگی من قەسیدەکانی دەچڕێ
لە دوا لاپەڕەی دەنووسێ (پارتۆی نادری) .

- **قەنبەر عەلی تابش (2)**

دەنگی ژنانی نیشتمانم

شەوان لە شاردا
گوێم لە دەنگی ژنێکە دەگری
مانگ لە وێنەی نانێکدا دەبینێ

بە دەروازەکانی خواوەندەوەیە
تەمەننا دەکا شەو تەواو نەبێ
تا گوێی لە گریانی
منداڵە برسییەکانی نەبێ
کە هێمنی فریشتان لە نوێژی بەیانیاندا
تێك نەدەن ..

شەوان
بە چاوی بە گریانەوە
نزیك پێخەفی کچێك دەوەستم
کە بە چەك لەسەری ڕاوەستاون
تەنانەت مردنیشی پێ ڕەوا نابینن ..

شەوان
نزیك جێخەوی ژنێك دەوەستم
کە بە هەر دوو مەمکی بڕاوەوە
هەناسەی ڕادەگرێ
نەبادا
منداڵە ساواکەی لە خەو هەستێ ..

شەوان
کچێکی وێنەکێش دەبینم
ئەستێران لە تەنیشت یەك دادەنێ
وێنەی نیشتمانێك بکێشێ
لێ ئەستێرە لەگەڵ کازیوەدا
ڕا دەکەن ..

من بە درێژایی شەو
بیر لە ژنانی نیشتمانەکەم دەکەمەوە .

- **عاسف حسێنی (3)**

خەمی خواحافیزی

خەمی خواحافیزی
لەسەر پێڵووەکانمدا کەوتووە ..
دەبینی دایە من گەورە بووم !
دەتوانم بەخۆم ڕاوەستم
جیهان بە پێیەکانم بپێوم

لە ئالیی گۆشەگیری باکوورەوە
تا گۆشەی یەکەی باشوور ..
پێدەکەنم
لۆچم دەکەوێتە ڕوومەتان
دەبینی؟
برادەرەکانم دەڵێن
گەورە بووم و
سنگم دەبەر دایە‌ قورس ببێ
دەبینی ؟

ئەوان دەڵێن
ئادەمزاد
بە قەوارەی خەمەکانیان گەورە دەبن
بە قەوارەی
ئەو چیرۆکانەی نەخوێندراونەتەوە و
ئەو وشانەی کەس نەیبیستوون
دەستم لە‌سەر گۆڕستانێك لە وشەی مردوو دادەنێم
ترپەی دڵم بە خێرایی لێ دەدا
پاشان دەوەستێ
لە دونیای مندا کە بە شەشپاڵوو دەچێ
پڵنگەکان بە مانگ دەچن
لە ئادەمزاد میهرەبانترن
درەخت لێرە
بەقەد چۆلەکەکانیان حیکایەتیان هەیە
بە پۆستەچیم وت ئێمزای تۆ بێنێ
بەختیاریم بۆ بێنێ .

بۆنی پرتەقاڵ

هەموو شتێك
بە درۆیەك دەست پێ دەکا
دوگمەی کراسەکەت دەکەیەوە ،
گەردنت ماچ دەکا ..
لە پشت هەر ڕووداوێکی جوان
درۆیەك بە ڕەنگی پرتەقاڵ لێ دەدا
تۆ باش دەزانی
پیاوان بە بۆنی ژنان چەند بەرهەستن
بۆنی شیریش لە پشت هەموو ڕووداوێکی جوانە

سووراوی لێوان
دەتوانێ
ئەسپەکانی تورکمانستان ماڵیی بکا
خۆشەویستیش ئاوایە
لە بۆنی پرتەقاڵەوە بۆ خوێن لێ دەدا .

• زەهرای زاهدی(4)

چاوەڕوانی

▪ لاوانەوەیەك بۆ بێسەروشوێنانی شەڕ-
چەهرەی منت بیر بێتەوە
چوون من بەبیرم نەماوە
ماوەیەکە جەستەم بەخشیوەتە سرووشت
لەو ڕۆژەوەی ئیزڕاییل شێتی لێوەکانم بوو
من چاوەڕوانتم
تۆ دێی
لە کەڵبەی گورگم دەکەیەوە
لە تێکستی هەواڵان
لە کامیرانم دەردێنی
لە گەڕێنی ئەنتەرنێت
لە جومگەی شاعیرە بەدبەختەکان ..
ماوەیەکە گیام لە تەکدا شین دەبێ و
باڵدار شادییان
لەگەڵ زەینم بەش دەکەن

ئای ئازیزم
شانت لە کوێ دانا ؟
چاوەڕوانت بووم بۆی
پێش ئەوەی هەنگ
بکەونە داوی دڵداریمەوە
پێش ئەوەی جاڵجاڵۆکە
بە باسکان هەڵمواسن
پێش ئەوەی با
چەهرەم ببا
چاوەڕوانت بووم
خوێنی سەر سیمام پاك کەیەوە
سیمای خۆمم بە بیر بێنیەوە و

ئێسقانەكانم لەژێر گڵ بشاریەوە .

زڵكاو
شار ئارامە
ژیانمان ئارام
ماڵ ئارام
بە ئارامی دەمانئێشێ
بە ئارامی دەڕزین
بە ئارامی دەمرین
گەلۆ :
تۆ بڵێی ئەم زڵكاوە
چۆن بەو ئارامیيە پێك هاتووە .

- **فاتیمەی ڕۆشەن(5)**

دایكتان

من كچی ئەو ژنەم
بەهای شیری
بارتەقای گایەك و حەفت بەرخ و
دە بزن و سێ مانگای شیردەرە ..
سەردەمانێكە كچانی لادێ ئاخی بۆ هەڵدەكێشن
ئاوڵە لە جوانی دا و
كوللە ساڵانی تەمەنی دەخوا
برا مەستەكانی ..
پیاز و كولەكە و گەنمەشامیيان برد ..

من كچی ئەو ژنەم
كە كەس نەبوو و كەس نا بێ
بەدەر لەوەی گڕمۆڵە دەبێ و
لەخۆبایی بوونی لە نێوان برۆ پەیوەستەكانی
لە شەقام و باژێڕان بێهوودە دەڕوا ..

با بە نانی پڕ لە زیخ
بێتەوە ماڵێ
من كچی ئەو ژنەم
دایكتان
كە بەر لە ئێوە لە دایك بووە
حەوت سكی لەبار چووە

تا حوكم بدەن
ئێوه بەسەر خاكێكی ساردەوەن
بۆ ئەوەی
بەسەر پردی سووردا بپەڕنەوە
پردیش سووتاوە
با بێن
مناڵانی (بورجی)(6) بە خەمەوە
بۆ پێشوازی بێن
با بێن
بە لووتی چڵمنەوە
بە مناڵانی بن بە میز
ئاهی هەناسەشیان
لەو دیو جامی ئۆتۆمبیلەكان
وەڕستان بكەن ..
من كچی ئەو ژنەم
كاتێ زوو دەگەڕێتەوە ماڵێ
دیوار و پەنجەرە
خەمەكانی لەبەرخۆ دەڵێنەوە
تا بێزاری لە‌ ڕووتاندا ڕەنگ بداتەوە .

- **ئەلیاسی عەلەوی(7)**

ئێمە دەمرین

ئێمە دەمرین
تا شاعیرە نەخۆشەكان بمانلاوێننەوە
گەمەیەكی جوانە ..

كە دایكم پێڵاوی ئەفسەرە گەنجەكە دەلێسێتەوە و
ڕۆژنامەكان لەسەر وێنەی باوكم دەنووسن
وەختێ لە تەك پیاوە گرینگەكان دایە ..

شەوان هەزار جار
خەون بە بووكێكی جوان دەبینن
خوشكیشم هەزار جار دەقیژێنێ
گەمەكە هەزار جار دووبارە دەبێتەوە ..

كرێكار
دوای سەعات یازدە

هەستوەر تر دەبن .

سبەی گشتیان
دەڕژێنە شەقام
قووماشی ئاڵای وڵات
پارچە پارچە دەکەن
گۆرانی دەڵێن
سەما دەکەن
بێگومان دروشمانیش دەڵێن
ئێمە دەمرین
تا وێنەکێشی (TIME)
خەڵات بباتەوە .

پەراوێز و سەرچاوە

(1) پارتۆی نادری : شاعیر و نووسەر ساڵی 1953 لە ویلایەتی (بەدخشان) لەدایك بووە ، بەشی بایەلۆژی لە زانکۆی کابوول تەواو کردووە . تا ئێستا دە کۆشیعری بڵاو کردوونەتەوە. هەڵبژاردەیەك لە شیعرەکانی کراون بە ئینگلیزی. بەڕێوەبەری گۆڤارێکی ئەدەبییە .

(2) قەنبەر عەلی تابش : ساڵی 1970 لە ویلایەتی (غەزنە) لەدایك بووە . مناڵ بووە کە خانەوادەکەی بۆ ئێران کۆچ دەکەن زیاتر ئایینی خوێندووە بە تایبەتی لە شاری قوم و بەکالۆریۆسی لە زانکۆی (باقر العلوم) وەرگرتووە و پاشان گەڕاوەتەوە ئەفغانستان و بووە بە مامۆستا لە زانکۆی کابوول .
چەند کۆشیعر و کتێبی دیکەی بڵاو کردووەتەوە .
(3) عاسف حسێنی : ساڵی 1980 لە شاری (بەلخ) زێدی مەولانا جەلالەددین لەدایك بووە ، لە منداڵییەوە چووەتە ئێران چەشنەها کاری پیشەیی کردووە ، لە شازدە ساڵی دێتە ناو دونیای ئەدەب و نووسین ، ساڵی 2006 دوو کۆشیعر لە تاران و کابوول بڵاو دەکاتەوە ، دواجار دەچێتە ئەڵمانیا لەوێش لە بواری ڕۆژنامەنووسی کار دەکا .
(4) زەهرای زاهدی : ساڵی 1981 لە ویلایەتی بامیان لەدایك بووە ئەویش لە منداڵییەوە خانەوادەکەی چوونەتە ئێران ، شاری قوم ، لەوێ لە ڕێگەی ڤیستیڤاڵە ئەدەبییەکانەوە دێتە پێش ، هەروەها لە

بواری ڕۆژنامەنووسیش کاری کردووە .

(5) فاتیمەی ڕۆشەن : ساڵی 1982 لە ویلایەتی (دایکەند)ی ئەفغانستان لەدایك بووە . ئەویش لە منداڵییەوە چووەتە ئێران
لەوێی خوێندووە تا بەکالۆریۆسی لە ئەندازەی کشتوکاڵی وەرگرتووە ،
لە 2006 ـەوە شیعر دەنووسێ .

(6) بورجی : شارێکە دەکەوێتە دەوروبەری کابوول
زۆرینەی دانیشتووانی هەژار و بێ دەرەتان و ستەملێکراون .

(7) ئەلیاسی عەلەوی : شاعیر و نیگارکێشە ، ساڵی 1983 لە ویلایەتی (دایکەندی) لەدایك بووە ، ئەویش هەر زوو هێشتا منداڵە لەگەڵ بنەماڵەکەی دەچنە ئێران ، بەڵام ئەلیاس لە تەمەنی هەرزەکاریدا دەگەڕێتەوە ئەفغانستان . ساڵی 2007 کۆچ بۆ ئوستورالیا دەکا .
تا ئێستا سێ کۆشیعری بڵاو کردوونەتەوە و لە زۆر لە کۆڕ و سیمینارە ئەدەبی و هونەرییەکان بەشدار بووە و پێنج پیشنگای هونەریشی نمایش کردووە،
(*) ئەم کۆمەڵە قەسیدەیە لە کتێبی (انطولوجیا الشعر الافغاني الحدیث) بڵاو کردنەوەی دەزگای (المدی) چاپی یەکەم 2021 کراون بە کوردی .

من قودسی خیانەتم.. بەختیار محەمەد

من حەزم لە چای
بەڕەنگی خیانەتە
لە قاوەی تاڵی خیانەت
لە پێکی شەرابی

خەستی خیانەت.
من حەزم لە سەفەری
درێژی خیانەتە
لە وڵاتی تاریکستانی خیانەت
لە کیشوەری دوور و
نەدۆزراوەی خیانەت.
من هەر لە ساواییەوە
حەزم لە شیری
مەمکی دایکی خیانەتە
باوکم ڕاستی کرد:
من سەگشیر و حەرامزادە و شیرحەرامم.

من هەتاوێکم
لە ڕۆژهەڵاتی خیانەت هەڵدێم
مانگێکم
تریفەی خیانەت
بەسەر خۆمدا
پەخش دەکەم.
من ش□شم: شۆڕشی خیانەت.
من ئاسمانێکم
پڕم لە ئەستێرەی خیانەت
من شەقامێکم
پڕم لە هەنگاوی خیانەت
من ڕووبارم
لە دۆڵی خیانەتدا
من بەفرم
لەسەر دوندی خیانەتدا
من عەشقم
لەناو دڵێکی خائیندا
من ماچم
لەسەر لێوێکی خائیندا
من فرمێسکم
لەناو چاوێکی خائیندا
من وشەم
لەسەر زمانێکی خائیندا

من ئایەتم
لەناو مەسحەفی پیرۆزی
خیانەتدا
من پەیامبەری
خوای خیانەتم
من درەختێکم
لە باخچەیەکی خائیندا
گوڵێکم
عاشقی هەنگێکی خائینم
من کتێبێکم
پڕم لە خیانەتی
خوێندنەوە
من قەڵەمێکم
پڕم لە چیرۆکی خیانەت
کەس هێندەی من
مێژووی خیانەتی خۆشناوێ

من شارێکم
پڕم لە شەقام و لە کۆڵان و
لە گەڕەکی خائین.
من کەلـــلە سەرێکم
پڕم لە خانەی خیانەت
من حەزم لە لیباسی خیانەتە
لە پێڵاوی خائینیش
من حەزم لە قۆللای خیانەتە
لە کوخی شەرەفیش
من حەزم لە مەزرەعەی خیانەتە
لە دارستانی سووتاوی ئەخلاقیش
من حەزم لە ئەسپە شێی خیانەتە و
لە گوێدرێژی نامووسیش.

ئەفسووس!
من لەوەتەی هەم،
مێژووم

قودسی خیانەتە،
کەی ئازادی دەکەن
ئەی جەنگاوەرانی شەرەف؟
من لەوەتەی هەم،
مژووم
دی مەزنی خیانەتە،
کەی بە تیری نامووس
دەپپکن
ئەی جەنگاوەرانی شەرەف؟
من لەوەتەی هەم،
مژووم
باخچەی خیانەت و
بەندیخانەی ئازادییە،
کەی دەیووخنن
ئەی جەنگاوەرانی شەرەف؟
من لەوەتەی هەم،
مژووم
هەردەم مەیدانی شەی
داوی براکوژییە،
دە کەی نەفرەتی ل دەکەن
ئەی جەنگاوەرانی ئازادی و شەرەف؟

بەختیار محەمەد

گژنی حپژان.. شیعر/ کاو عوسمان عومر

( )

ئفسوون ب ئسرینی ئو ئسترانی بونت کپو،،
و دوای نمانیشم ئپریشکنو،،
من خم سرخشم ب مرگی خم،،

چی بکە□م گەر پوشو پەڵاشی زەرد□ یەک،
بە باڕەشی مۆری تەمەن هەڵپروسکا،
تازە دەرواز□ یەکی جەه□ نەمی قەش□ نگی ترنا بینمەوە ،
دەبا ڕێی قامیشەڵانی وونبونێکی ترم نیشاندەی،،
ئەی پەریە خۆشبەختەکەی دۆزەخم،،
بۆ دورخەی سەرابی منداڵیەکی تر نادۆزمەوە؟!،،
کاتێ مرۆڤەکان پەرێشانی گەڕانی چۆڕاوگەی،
کانی لیخنی حەقیقەتن،،
لە کوێوە دەست پێبکەم،
شار ڕوخساری تۆیە،،،
لە کوێوە دەستپێکەم ،
شارێک لە نغرۆیی تۆیە،
هەر پرسیاری ئەزەلەو لە نشینگەکانی ئاوەوە هڵئەقوڵێ،
هەر پرسیارەو لە نشینگەکانی هەوری دڕندەوە ئەتەقێ،
هەر پرسیارەو......،
لە ئاسودەیی عیشقی تۆوە!
ئەبێتە خونچەی ڕەشی برین!
چی کوشندەیەکە کاتژمێری هاتن و نەهاتنت،،
چی کوشندەیە سپێدەی تاریکی نەمانت..
چ مەلەوانێکی سەرخۆشم!
لە دارستانی ڵێڵی چاوانی فەلەکا،
لەووشە خۆکوژەکان ووردئەبمەوە..
تا گەیشتن بەو دەریاچە مۆرەی یاخیبوون،،
کە لە دڵی زەرنیخا هەڵتۆقێ،
ئەی شاعیری نێو گەردەلولی فەنا،،
لە م پەرەدایسی وێرانەدا،
تۆ جێت نا بێتەوە،
گەرنوێژێک لە سەر گەڵا نەکەی،!
تۆفانی حەزەو بۆ لات هاتوە،،
چی سیمفۆنیا یەکە شنەبات،
بەم ئێوارە ئەرخەوانیە،،
بۆگوڵاوی تۆی ڕشت..و..
چی ئۆقیانوسێکی بێ ئۆقرەیە چاوت،،
چی تاوانکاریەکە،
هاتنت بە بێ من!،
چی تاوانبارێکە،،
تەرزە ئەستیرەی ڕووت ،

کە دائەکا درەنگانی شەوێ لە بەهاری لم!
شار، ئەی ئەو برینەی لە نێو ئاسمانی وەنەوشەیی منداڵیا، ،
هەر ئە گە..شی..تەوە!
پژاوە ، ڕۆح تا ئەندازەی ڕۆحکێشانی…
گوڵە لەیلەکی دارستانێ لە تەمتومان،
چنگی ناسکی خانمێک کە چەپکە وەرزی ساردی غەریبی هێنا،
ئەی گیاکانی غوربەت، ،،
ئەم سەفەرە دوورەی دوزەخە،،
تاچەند شەوێکی تری ڕۆحپژان…
لە ژێر ئەم شەختە شیعرەدا دامئەپۆشن؟!
تازە مەرگ ڕەوایەتی نادات بە مانەوەم،،
لە ژێر چنگە دڕکینەکانی شیعرا،
هەرگیز دەربازبوون نیە، دەبا تۆش…
لەژێر هەورەگرمەی تەنیاییتا..
دوای نەمانم هەر بگەڕێی..
بە دوای وێنە سوتاوەکانا..!
تازە ڕابردوو گوریسی چڵکنی بەدنەفرەتیە ،،
لە ملی ئەسپە سەرکێشەکانی قەدەری شیعرا،
مەگەر لە سەحەری جەنگێکی پرتەقاڵی ترا..
ئاوێنەکانی گەڕان و وونبوون بدۆزینەوە،،
لە چۆڕاوگەی خوێنی مانگێکی سەربڕاوا،
ڕوخسارمان بکەینەوە بە نووری خودێکی یاخی،،،
بیرکردنی ئەو وەرزانەش..
لە دەرگای تەمەنا بونە سەراب،،
ئەو پەلکە ڕۆژانەش…
لە ئاگرەوە دروستبوون،،
لە هەتاوی نەورەسەکانا دەرکەوتن ..و..
بونە زوقمی کاتژمێرە خۆڵەکان،،
باران خوێنی ڕژاوە،
و گیاش وشەی لێوی بەردینی تۆ،،
نمەی زمان، گیتاری هەور، بای هەموو ئەو قسانەی…
لەسەر کەناری عیشقا بەیەکمان ووت..و..
گەڵای دارە زەردەکانی دارستانی پایزی ڕۆحی هەڵپروکان..
ئەتەوێ ئازیز،
خوێنی شەرابیی خۆمت بۆ بڕێژم؟
ئەتەوێ…
ل□ بەردەم کۆشکی بێهودەیی بوونا،،،

قاقام بۆ کۆشکی زومردی خواوەندە بەردەکان بە!؟
ئەو هەتاوەی تا ئەژنۆی نێرگزی پەشیمانیە،،
بیری ئەکەم!
ئەو شارەی تا نیو قەدی خوێنی خۆشبەختیە،،
عاشقیم!
ئەی مرواریە بریسکاویەکانی ڕۆح…
لەکام ڕوباری کاتی بەسەرچوا بتدۆزمەوە؟!
ئەی ئەسپە قەترانیە نەفرەتیەکانی دڵ،
کە شار لە گێژەنەی ڕۆحپژانە،،
کە دەربازی کات..
تاوسێ پەمەییە زیندانیکراوەکانی ئازادی؟؟؟؟

....

وێنەکە تابلۆیەکی نیگارکێشی فەڕەنسی/
”Claude Monet.”Hay in Vetoea

---

٢١ هەزار مەگـا مـوچەخۆری بندیوار.. نەوزاد بەندی

بیست و یەک هەزار بندیواری VIP .. ئاخر بۆیە ساڵانە سی هەزار گەنجی خەر لە خۆ نەدیو لە ڕەحمی زانکۆ و پەیمانگاکانەوە فڕێدەدرێنە سەر شەقامەکان و پێیان ئەڵێن : (دامەزراندن نییە بۆ ئێوە .. نان بۆ ئێوە نییە ..)
بیست و یەک هەزار موچەی خەیاڵیی ، کە لە بانک وەردەگیرێن ، چونکە ئەوان سەر بە هیچ فەرمانگەیەک نین ..هیچ فەرمانێک جێبەجێ ناکەن ..
بیست و یەک هەزار مرۆڤی لووتبەرز و بێکار و مەسرەفگران ..
بیست و یەک هەزار دەریالوش ،
ئاخر بۆیە ئەوە حاڵی پەروەردە و تەندروستی و بازاڕ و ڕێگا و بان و خزمەتگوزارییەکانە ، ڕۆژ بە ڕۆژ هەرەس دێنن و ..بۆ چاخی بەردین ئەگەڕێینەوە ..
تۆ بڕوان ، چی ئەگوزەرێ .. چەن دوای ساڵەهای ساڵ ،

شولبانکانی نیشتمان ئاشکرا ئبن و مشیش میوانیان نیی ..
بوانن چن خان شرپنجییکانی ناو جستی کمگا دردکون و
وک ن شرپنج بوو بن و ن ئافات ، دنگیان زواتر و ..چرمی
وخساریان قایمتر ، خنجری دبان نایب ..
ئاخر بی هیچ داهات و ..هیچ نوت و..هیچ خای سنووری و داهاتکی
ناوخ ، ناتوان بگات کمگا و .. هر ب سوزیی کراو ب
گرووی VIP یکاندا ..
میللتی زیندوو قت ئم قبو ناکا ..
ئی دادگا و داواکاریی گشتی خریکی چین ؟ خریکی کام
ژنامنووسی مزومن ک دوو د ل خونکانی ل ژنامیکدا
ب میللتکی نخوندوار دابزاندوو ؟ خریکی کام عربانچین
ک لسر شقامکی گشتی دوو دسک سوزی فرشتوو ؟
میللتک دومی وا گوری تدا هتقیب ، حق نیی ل
شرمزاریاندا ووی ب سربرز بکاتو ..
میللتک بیست و یک هزار پیاو ماقوی دنگ زوا ،
گیرفانکانیان ب گسک لداب ، حق نیی ل ووی ب باسی ئا و
سروودی نیشتمانی و ئازادی بکات ..